

Krzysztof Bondaryk

Cztery lata z życia ABW. Dobre praktyki i modernizacja

W okresie dwudziestolecia III RP polskie służby specjalne przeszły ogromną ewolucję. Zamiast dwóch służb funkcjonujących w latach 90. (Urzędu Ochrony Państwa – UOP i Wojskowych Służb Informacyjnych – WSI), w listopadzie 2007 r., kiedy obejmowałem urząd, oprócz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) istniało pięć instytucji: Agencja Wywiadu (AW), Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA), a także powstałe w wyniku rozwiązania WSI: Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) i Służba Wywiadu Wojskowego (SWW). Diametralnie zmienił się również znacznie rozbudowany system politycznego (parlamentarnego) oraz prawnego nadzoru nad ich działalnością. Przekształceniom strukturalnym towarzyszyły zmiany zakresu kompetencji, zadań czy też realizacji przez poszczególne służby nadrzędnych celów. To wszystko powodowało, iż oprócz pozytywnych stron transformacji, służby nie ustrzeżły się błędów, w tym wątpliwego udziału w wydarzeniach, których konsekwencje położyły się cieniem na społecznym odbiorze intencji i ocenie profesjonalizmu realizujących je funkcjonariuszy. Wystarczy wspomnieć o tzw. sprawie Marcina Tylickiego czy śmierci Barbary Blidy. Ich skutki Agencja odczuwa do dzisiaj.

Podstawowy kapitał obecnych służb specjalnych stanowią funkcjonariusze, którzy wykszolenie, doświadczenie oraz zawodową wiedzę uzyskali w służbie dla demokratycznego i suwerennego państwa prawa¹. Z tej grupy wywodzi się w zdecydowanej większości zarówno aktualne kierownictwo Agencji, jak i struktury kierownicze poszczególnych departamentów, biur i jednostek terenowych ABW. Ich przygotowanie merytoryczne, profesjonalizm, a także umiejętność wnikliwej analizy zagrożeń pozwoliły w krótkim czasie podjąć inicjatywy zwiększające efektywność działań w zidentyfikowanych newralgicznych obszarach potencjalnych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Należało najpierw zinwentaryzować problemy, określić, które z dziedzin dotychczasowej pracy Agencji można kontynuować, a które wymagają reorganizacji i modernizacji. Dopiero po tym można było przystąpić do działania.

Utworzenie Centrum Antyterrorystycznego – ochrona antyterrorystyczna państwa

Analiza doświadczeń z poprzedniego okresu wzbogacona o obserwacje rozwoju zagrożenia terroryzmem pozwoliła wykorzystać i uaktualnić opracowywaną już od jakiegoś czasu koncepcję. W efekcie udało się w krótkim czasie powołać nową, ponadinstytucjonalną jednostkę organizacyjną – Centrum Antyterrorystyczne (CAT). Oprócz funkcjonariuszy Agencji w CAT pełnią służbę oddelegowani funkcjonariusze, żołnierze i pracownicy m.in.: Policji, Straży Granicznej (SG), Biura Ochrony Rządu (BOR), AW, SKW, SWW oraz Służby Celnej. Aktywnie współpracują z Centrum także inne podmioty uczestniczące w polskim systemie ochrony antyterrorystycznej: Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB), Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ),

¹ W porównaniu z danymi z listopada 2007 r., odsetek funkcjonariuszy b. Służby Bezpieczeństwa PRL (SB) w strukturach ABW zmniejszył się z 15,65 proc. do 11,7 proc. ogółu zatrudnionych obecnie funkcjonariuszy.

Państwowa Straż Pożarna (PSP), Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF) oraz Siły Zbrojne RP. Po utworzeniu CAT jesienią 2008 r. jednostka ta, pozostając częścią statutowej struktury ABW, stała się forum analizy, wymiany informacji i koordynacji działań podejmowanych dla monitorowania, przeciwdziałania oraz zwalczania zagrożeń terrorystycznych przez polskie organy ścigania. Stwarza to unikalną w skali naszego kraju możliwość sprawnego uzgodnienia działań w sytuacji wystąpienia ewentualnego zagrożenia, ponieważ zapewniony jest bezpośredni dostęp do zasobów informacyjnych poszczególnych służb. Wszystko odbywa się jednak z poszanowaniem autonomii służb uczestniczących w projekcie, przy jednoczesnym wyeliminowaniu konieczności bieżącego odwoływania się do uprawnionych decydentów. Funkcjonowanie CAT stanowi doskonały przykład działalności wyspecjalizowanego, w pełni profesjonalnego ciała koordynującego przepływ informacji i analizującego je pod kątem jednego z najbardziej istotnych dla bezpieczeństwa państwa obszarów. Jest to również dowód na możliwość efektywnego wzmocnienia działań w krajowej rzeczywistości dzięki jednostce funkcjonującej niejako horyzontalnie wewnątrz istniejącego systemu instytucjonalnego. W ubiegłym roku, drugim, swej działalności, Centrum Antyterrorystyczne w ramach realizowanych zadań analityczno-informacyjnych prowadziło monitoring 7 krajowych i 18 zagranicznych incydentów² wskazujących na zagrożenie o charakterze terrorystycznym. Do tego dochodzą raporty operacyjne, sytuacyjne oraz analizy i prognozy dla kierownictwa państwa oraz służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo RP. W latach 2009-2010 opracowano w CAT ABW:

- 389 raportów operacyjnych (szczegółowych informacji o możliwych zagrożeniach),
- 121 raportów sytuacyjnych (informacji o możliwych zagrożeniach i sytuacjach kryzysowych),
- 162 raporty z monitoringu otwartych źródeł sympatyzujących z terroryzmem;
- 13 analiz bieżącej sytuacji w kontekście stanu bezpieczeństwa państwa i możliwych zagrożeń terrorystycznych,
- 20 prognoz rozwoju wydarzeń i potencjalnych zagrożeń o charakterze terrorystycznym.

Od innych służb CAT uzyskał w tym okresie 511 informacji.

Ponadto CAT ABW prowadzi aktywną współpracę z partnerami zagranicznymi zarówno na płaszczyźnie dwustronnej, jak i wielostronnej, w tym w ramach Unii Europejskiej (UE), Klubu Berneńskiego³ oraz Grupy Roboczej ds. Terroryzmu (CTG)⁴. Zakres tej współpracy obejmuje wymianę informacji, doświadczeń i wiedzy oraz wspólną analizę globalnych zagrożeń. Dodatkowym wzmocnieniem działań antyterrorystycznych państwa ma być uruchomiony 13 lipca 2010 r. przez ABW i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA), w ramach profilaktycznego uświadamiania społeczeństwa, portal ANTYTERRORYZM.GOV.PL. Zawiera on

² Pod tym pojęciem należy rozumieć zdarzenie, które może generować pośrednio lub bezpośrednio zagrożenie terrorystyczne dla RP lub jej obywateli. W ramach Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Antyterrorystycznych utworzono listę 106 incydentów podzielonych na 15 grup. Wszystkie są monitorowane na bieżąco przez CAT ABW.

³ Klub Berneński skupia służby wywiadu i bezpieczeństwa państw członkowskich UE oraz Norwegii i Szwajcarii. Na jego forum odbywają się dyskusje dotyczące szeroko pojętych kwestii bezpieczeństwa.

⁴ Counter-Terrorism Group (CTG) – nieformalna międzynarodowa grupa antyterrorystyczna wyłoniona przez Klub Berneński w następstwie wydarzeń z 11 września 2001 r. Grupa koncentruje się na terroryzmie islamskim, a w ramach tego – na współpracy operacyjnej oraz opracowywaniu analiz i ocen zagrożeń terrorystycznych dla decydentów UE. Raporty opierają się na informacjach przekazywanych przez służby członkowskie. Przewodnictwem w Grupie jest rotacyjne na równi z prezydencją w UE.

m.in.: kompleksowy opis systemu antyterrorystycznego RP oraz jednolite zasady profilaktyki (poradniki i zalecenia przygotowane wspólnie przez ABW, MSWiA i RCB), a także informacje o szkoleniach i konferencjach dotyczących tej tematyki. Za szczególony zakres informacji umieszczanych na portalu odpowiada Zespół Zadaniowy – Stała Grupa Ekspertka Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych. Strona jest na bieżąco aktualizowana i wzbogacana o materiały multimedialne. O skali zainteresowania portalem świadczy fakt, iż od momentu uruchomienia odwiedziło go ponad 150 tys. osób. Od niedawna działa również wersja anglojęzyczna witryny.

W ramach prac związanych z zabezpieczeniem antyterrorystycznym Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej organizowanych w 2012 r. w Polsce i na Ukrainie, już 2 września 2009 r. we Lwowie podpisano porozumienie o współpracy w celu zapewnienia bezpieczeństwa podczas EURO 2012 między ABW a Służbą Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU), którą reprezentował ówczesny Przewodniczący, Walentyn Naliwajczenko. Na jego mocy strony współdziałają w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania, zapobiegania i zwalczania m.in. przestępczości zorganizowanej, terroryzmu, nielegalnego obrotu bronią masowego rażenia (BMR) i środkami jej przenoszenia oraz innych przestępstw i zagrożeń godzących w bezpieczeństwo obu państw. W następnym miesiącu odbyły się na Ukrainie wspólne ćwiczenia antyterrorystyczne z udziałem jako obserwatora ówczesnego prezydenta Republiki Ukrainy, Wiktora Juszczenki⁵. W czerwcu następnego roku Agencja przystąpiła do realizacji współfinansowanego ze środków unijnych projektu zatytułowanego: *Działania antyterrorystyczne podczas międzynarodowych wydarzeń sportowych. Rola Narodowych Centrów Antyterrorystycznych*. W ramach projektu w dniach 11-13 października 2010 r. zorganizowano międzynarodowe seminarium oraz ćwiczenia antyterrorystyczne *OFFSIDE 2010*, które miały sprawdzić skuteczność metod pracy i procedur ABW, a także efektywność kooperacji z krajowymi i zagranicznymi służbami. W przedsięwzięciu wzięli udział m.in. przedstawiciele: brytyjskiego Narodowego Biura ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi (NaCTSO), niemieckiego Federalnego Urzędu Ochrony Konstytucji (BfV), litewskiego Departamentu Bezpieczeństwa Państwowego (VSD) i rumuńskiej Służby Kontrwywiadu (SRI). Ze strony polskiej obecni byli przedstawiciele: MSWiA, RCB, KGP, KGSG, KGPSP, BOR. W charakterze obserwatorów zaproszeni zostali przedstawiciele Służby Bezpieczeństwa Ukrainy. Istotą *OFFSIDE 2010* było rozpoznanie oraz zneutralizowanie zagrożenia terrorystycznego ze strony obywateli fikcyjnego państwa. Scenariusz zakładał przeprowadzenie zamachu w okresie odbywających się w Polsce Mistrzostw UEFA EURO 2012. Ćwiczenia umożliwiły zdobycie doświadczeń służących podniesieniu poziomu bezpieczeństwa nie tylko w trakcie mistrzostw w 2012 r., ale także podczas polskiej prezydencji. Elementem systematyzującym i podsumowującym całość unijnego projektu była międzynarodowa konferencja, która odbyła się w dniach 25-26 maja 2011 r. w Warszawie, z udziałem m.in. przedstawicieli: Grecji, Litwy, Niemiec, Rumuni, Węgier i EUROPOLU.

Utworzenie Delegatury Warszawskiej ABW – wzrost bezpieczeństwa wewnętrznego państwa

Utworzenie w lipcu bieżącego roku Delegatury Agencji w Warszawie jest zwieńczeniem prawie dwudziestoletnich dyskusji toczonych na ten temat. Szczególny status

⁵ Zrealizowany scenariusz ćwiczeń (12 października 2010 r.) zakładał m.in. przeprowadzenie akcji uwolnienia zakładników porwanego pociągu.

Warszawy jako miasta stołecznego wiąże się z kumulacją i natężeniem zjawisk czy sytuacji wymagających bieżącego, znacznego angażowania sił oraz środków ABW, a to od dawna wymagało konsekwentnego, organizacyjnego rozwiązania. Metropolitalny charakter stolicy powoduje, że Warszawa stanowi swoisty barometr bezpieczeństwa państwa i poczucia bezpieczeństwa jego obywateli. Zadaniem nowo utworzonej delegatury będzie zmniejszenie wyraźnie odczuwanego dotychczas deficytu w tym zakresie. Moim zdaniem, nie ma mowy o bezpieczeństwie wewnętrznym Polski bez bezpiecznej stolicy.

Powołana jednostka przejmie realizację działalności operacyjno-dochodzeniowej na obszarach stołecznym i przyległych. Odciąża tym samym komórki Centrali Agencji, co pozwoli odzyskać tym ostatnim właściwy wymiar pracy. Teraz mogą w pełni skoncentrować się na analizie zagrożeń, inicjowaniu nowych kierunków pracy, koordynowaniu działań, kontroli i nadzorze nad jednostkami terenowymi oraz wsparciu ich działań. Dzięki wyłączeniu bieżącej obsługi zdarzeń zachodzących w obszarze warszawskim, Centrala Agencji będzie w stanie bardziej efektywnie skupić się na śledzeniu procesów godzących w bezpieczeństwo państwa oraz na sprawnym koordynowaniu działań ABW jako całości.

Warto wspomnieć jeszcze o jednej zmianie, która ma wymiar strukturalny. Chodzi o merytoryczne podporządkowanie funkcjonujących od 1990 r. Wydziałów Zamiejscowych Delegatur Departamentowi Bezpieczeństwa Ekonomicznego Państwa ABW, co miało miejsce w ubiegłym roku. Od tej chwili, uzyskując własną właściwość terytorialną, prowadzą one działania przede wszystkim w zakresie związanym z bezpieczeństwem ekonomicznym, zwiększając w zasadniczy sposób potencjał operacyjno-śledczy Agencji w tej strategicznej dziedzinie.

Utworzenie Zespołu CERT.GOV.PL – ochrona cyberprzestrzeni państwa

W nowoczesnym państwie i społeczeństwie, w każdej ze sfer ich aktywności, rolę szczególnie wrażliwej tkanki nerwowej odgrywa współcześnie teleinformatyka. Ochrona cyberprzestrzeni kraju przed komputerową przestępczością kryminalną, szczególnie tą ukierunkowaną na bankowe systemy finansowe, ataki oraz penetrację systemów informatycznych zarówno instytucji państwowych, jak i sieci odseparowanych, przynależy do zadań powołanego w lutym 2008 r. w strukturze ABW, Rządowego Zespołu Reagowania na Incydenty Komputerowe – CERT.GOV.PL. Zespół stanowi platformę koordynowania działań monitorujących, ostrzegających i przeciwdziałających zagrożeniom bezpieczeństwa systemów bądź sieci teleinformatycznych znajdujących się w dyspozycji państwa, których penetracja, uszkodzenie lub zniszczenie mogłoby doprowadzić do poważnych zakłóceń w jego funkcjonowaniu. Wśród podstawowych zadań Zespołu trzeba wymienić m.in.: kreowanie polityki w zakresie ochrony przed cyberzagrozeniami, koordynowanie przepływu informacji w tym obszarze, wykrywanie cyberzagrożeń, ich rozpoznawanie i przeciwdziałanie im, reagowanie na incydenty naruszające bezpieczeństwo teleinformatyczne, gromadzenie wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa i zagrożeń dla krytycznej infrastruktury teleinformatycznej, przeprowadzanie analiz powłamaniowych, tworzenie polityki ochrony systemów i sieci teleinformatycznych.

Podstawowym sposobem ochrony systemów teleinformatycznych administracji publicznej jest objęcie ich parasolem systemu wczesnego ostrzegania ARAKIS-GOV. Zastosowanie rozwiązań sprzętowych oraz programistycznych, opracowanych we współpracy ze specjalistami z Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej (NASK),

pozwoлиło na agregowanie informacji o zagrożeniach sieciowych na podstawie monitoringu, który prowadzą rozproszone sondy ruchu w sieci. Wymierne efekty procesu to: informacja o ewentualnych nowych zagrożeniach, opis tych zagrożeń, co zapewnia środek ochrony do przyszłego wykorzystania w systemach prewencji wobec potencjalnych włamań, analiza trendów związanych z zagrożeniami oraz korelacja informacji dotyczących zdarzeń z różnych typów źródeł sieciowych, a także z różnych instytucji uczestniczących w projekcie. Na chwilę obecną ochroną systemu ARAKIS-GOV objęte są m.in.: Senat RP, jednostki administracji rządowej, CBA, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), 11 jednostek samorządowych, a także blisko 40 innych instytucji publicznych. Znaczenie uruchomienia ARAKIS-GOV w systemie bezpieczeństwa państwa podkreślają choćby liczby: w ubiegłym roku odnotowano ponad 28 tys. alarmów sieciowych. W 2011 r. jego wagę doceniła także Kapituła Polskiego Godła Promocyjnego dwudziestej edycji konkursu „Teraz Polska”, przyznając tę prestiżową nagrodę wspólnie ABW i NASK w kategorii „Przedsięwzięcia Innowacyjne” za *system detekcji i wczesnego ostrzegania o zagrożeniach bezpieczeństwa teleinformatycznego*.

Od chwili powstania Zespół CERT.GOV.PL stale powiększa zakres świadczonego dla administracji publicznej usług. Dnia 1 lipca 2008 r. rozpoczęto nowy program sukcesywnego badania stanu witryn internetowych instytucji państwowych. Efektem tych działań ma być określenie poziomu bezpieczeństwa aplikacji „www” i usunięcie nieprawidłowości, zanim zostaną one wykorzystane przez cyberprzestępców. Tylko w zeszłym roku przebadano 93 witryny w 63 instytucjach. W ich funkcjonowaniu stwierdzono 1277 błędów, w tym 451 o bardzo wysokim poziomie zagrożenia.

Funkcjonariusze Zespołu reprezentowali także Polskę w międzynarodowych warsztatach International Cyber Defence Workshop (ICDW) organizowanych w roku ubiegłym przez Departament Obrony USA. Ich celem było m.in.: podniesienie kompetencji cywilnych i wojskowych służb odpowiedzialnych za cyberbezpieczeństwo w swoich krajach oraz wypracowanie metod współdziałania w przypadkach zagrożeń pochodzących z sieci Internet. Warto przy tym odnotować, iż w zawodach, które zwyczajowo odbyły się na zakończenie warsztatów amerykańskich, spośród 19 zespołów z całego świata, funkcjonariusze ABW zdobyli największą liczbę punktów.

Siec Łączności Rządowej Niejawnej „CATEL”

Konieczność zapewnienia bezpiecznej wymiany informacji niejawnych w obrębie administracji państwowej za pomocą usługi poczty elektronicznej i komunikatora głosowego, stała się podstawą do zaprojektowania, a następnie uruchomienia na czas sprawowania przez Polskę Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, produktu telekomunikacyjnego – Sieci Łączności Rządowej Niejawnej „CATEL”. System opracowany został przez specjalistów ABW na podstawie własnych kluczy kryptograficznych, a cała obsługująca go infrastruktura teleinformatyczna zlokalizowana jest na terenie kraju. Jego użytkownicy dostali tym samym możliwość przesyłania zaszyfrowanych wiadomości ze służbowych telefonów komórkowych oraz komputerów przenośnych notebook. Otrzymali również szybki i bezpieczny dostęp do korporacyjnego systemu poczty elektronicznej, firmowej książki adresowej, kalendarza i kluczowych informacji, praktycznie w dowolnym miejscu przebywania. Ponadto, dzięki zastosowaniu technologii GSM, na której oparte jest wdrożone rozwiązanie, mogą bezpiecznie korzystać z systemu również poza granicami naszego kraju. Możliwość otrzymany-

wania istotnych informacji bezpośrednio na telefon i natychmiastowy do nich dostęp, powinien w sposób wymierny usprawnić proces komunikowania i podejmowania decyzji. Dzięki temu będzie można odpowiednio szybko reagować na określone sytuacje, a to pozytywnie wpłynie na efektywność pracy instytucji administracji publicznej. Konfiguracja systemu obejmuje telefon komórkowy z funkcją korzystania z urządzenia w sposób standardowy, z dostępem do wewnętrznego serwera poczty elektronicznej i z bezpiecznym komunikatorem głosowym umożliwiającym wymianę informacji niejawnych z innym użytkownikiem systemu, oraz komputer notebook pozwalający pracować w systemie niejawnym lub jawnym z dostępem do Internetu. System „CATEL” jest całkowicie odseparowany od publicznych sieci/systemów (np. od Internetu) i docelowo powinien objąć ok. 3000 użytkowników. Jako produkt krajowy, certyfikowany przez ABW, „CATEL” ma szansę zyskać wiarygodność i zaufanie oraz stać się narodową platformą komunikacyjną w sytuacjach wymagających wymiany informacji klasyfikowanych.

Odbudowa radiokontrywiadu

Obserwowany przez Agencję proces szybkiego rozwoju środków technicznych, w tym łączności, ich unowocześniania i dostosowywania do potrzeb działalności obcych wywiadów powoduje, a właściwie wymusza na ABW konieczność angażowania poważnych sił w systemy zabezpieczania oraz monitorowania ich zastosowania w pracy wywiadowczej. Jednocześnie z doświadczeń operacyjnych kontrywiadu wynika, że dotychczasowe konwencjonalne środki łączności radiowej stanowią nadal ważną rolę w działalności wywiadów niektórych obcych państw. Radykalne ograniczenie działalności radiokontrywiadu, mające miejsce w przeszłości, wynikało z błędnego założenia, iż w okresie ogromnego rozwoju narzędzi komunikacji elektronicznej wykorzystywanie fal radiowych będzie już mniej przydatnym instrumentem w pracy służb wywiadowczych, w tym służb Federacji Rosyjskiej. W związku z tym, w 2010 r. rozpoczęto w Agencji na nowo wysiłek odtwarzania oraz stopniowej rozbudowy struktur radiokontrywiadowczych, aby zapewnić możliwości efektywnego monitorowania, dokumentowania i analizowania transmisji radiowych mogących mieć znaczenie dla bezpieczeństwa państwa. Potwierdzeniem słuszności przyjętej linii postępowania oraz dodatkowym bodźcem do kontynuacji, a nawet wzmożenia działań w tym zakresie, stała się sprawa rozpracowania, zatrzymania i skazania współpracownika rosyjskiego GRU (Głównego Zarządu Wywiadowczego Sztabu Generalnego Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej), Tadeusza J., przebywającego w naszym kraju bez immunitetu dyplomatycznego i przez lata utrzymującego dwustronną łączność radiową ze woją centralą w Moskwie⁶. Z punktu widzenia dalszej pracy kontrywiadu ABW, oprócz faktu

⁶ W dniu 22 grudnia 2010 r. Tadeusz J. został skazany przez Sąd Okręgowy w Warszawie na karę 3 lat pozbawienia wolności za szpiegostwo na rzecz Federacji Rosyjskiej. W ocenie sądu, szpieg, działający na terenie województw: kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego, w okresie od 2003 r. do lutego 2009 r. regularnie przesyłał do Centrali GRU w Moskwie zaszyfrowane informacje przy wykorzystaniu wysoko zaawansowanych urządzeń kryptograficznych. Tą samą drogą odbierał od swych mocodawców zaszyfrowane instrukcje. Według sądu, Tadeusz J. był istotnym ogniwem w strukturze wywiadu, a fakty z życiorysu oskarżonego świadczą o tym, że był tzw. uśpionym agentem, niewykonyującym działań, ale pozostającym w stałej gotowości na wykonanie zlecenia. Orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 maja 2011 r. wyrok w sprawie Tadeusza J. jest prawomocny. Szerzej, zob.: F. Fetke, *Działania skierowane przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej oraz działania mogące wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej w świetle regulacji art. 130 Kodeksu karnego*, w: „Przeгляд Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, nr 4 (3) 2011, s. 102-112.

uznania Tadeusza J. winnym zarzucanych mu czynów, niezwykle istotna jest argumentacja podniesiona przez sąd w uzasadnieniu wyroku. Otóż sąd nie miał wątpliwości, iż w działalności skazanego wypełnione zostały znamiona przestępstwa szpiegostwa poprzez samo wykazanie i udokumentowanie przez Agencję, że Tadeusz J. przynależał do struktur obcego wywiadu i, operując na terenie naszego kraju, pozostawał w gotowości do wypełniania zadań na jego rzecz, a przeciwko RP. O wyroku skazującym nie przesądziła okoliczność powstania bądź nie – w wyniku działań w naszym kraju Tadeusza J. – szkody dla państwa polskiego. Od 1997 r., kiedy to wszedł w życie nowy Kodeks karny, polska prokuratura prowadziła jedynie 21 postępowań karnych w sprawach o przestępstwo szpiegostwa, z czego 9 zakończyło się sporządzeniem aktu oskarżenia, a zaledwie 6 wyrokiem skazującym. Obrazuje to skalę trudności w przygotowaniu dokumentacji dowodowej w tego typu sprawach i jest dowodem na duży sukces Agencji stanowiącym swoisty kontrpunkt dla incydentu z wiosny 2005 r.⁷ Warto dodać, iż za realizację sprawy Tadeusza J. Prezydent Lech Kaczyński w 2009 r. odznaczył Krzyżami Orderu Odrodzenia Polski pięciu funkcjonariuszy ABW.

Komputerowe bazy danych

W obecnym czasie skala informacji przepływających przez taką instytucję jak ABW powoduje całkowitą nieskuteczność tradycyjnych technologii przetwarzania danych. Specyfika pracy służby specjalnej, w tym w większości niejawni charakter przetwarzanych informacji, stwarza dodatkowo szczególne wymagania związane z rozliczalnością i kontrolą obiegu dokumentów. Również w tym zakresie w ostatnim czterolecu Agencja musiała podjąć wyzwanie modernizacyjne. Jego efektem jest opracowany i wdrożony przez funkcjonariuszy Departamentu Bezpieczeństwa Teleinformatycznego ABW elektroniczny system obiegu dokumentów (ESOD), który pozwala zarówno ewidencjonować dokumenty, jak i udostępniać je w formie elektronicznej adresatom. Prowadzi to do zminimalizowania papierowego obiegu dokumentów w Agencji, a tym samym zapewnia podwyższenie standardów ich bezpieczeństwa.

Kolejnym własnym produktem elektronicznym Agencji są narzędzia informatyczne do obsługi ewidencji i baz danych. Autorskie rozwiązanie umożliwia bezpieczny, kontrolowany, a także szybki dostęp do rezultatów pracy informacyjnej oraz połączenie z innymi ogólnodostępnymi bazami danych.

Szeroka informatyzacja ABW pozwala na lepsze rozliczenie pracy funkcjonariuszy oraz na eliminację dublowania podejmowanych działań. Istotnym zagadnieniem w modernizacji ABW jest odtworzenie kompetencji produkcyjno-naukowej. Inżynierowie Agencji nie tylko używają nowych technologii, ale potrafią budować unikatowe rozwiązania aplikacyjne i sprzętowe na potrzeby bezpieczeństwa państwa.

System szkolenia

Szkolenia w ABW realizowane są głównie z wykorzystaniem własnego zaplecza i potencjału dydaktycznego. Wiodącą rolę odgrywa tu Centralny Ośrodek Szkolenia (COS)

⁷ Chodzi o sprawę Marcina Tylickiego, asystenta społecznego Józefa Gruszki, który, jako poseł na sejm RP, był członkiem Sejmowej Komisji ds. Służb Specjalnych. Funkcjonariusze ABW zatrzymali Tylickiego w marcu 2005 r. pod zarzutem gotowości do współpracy z obcym wywiadem. Sąd Okręgowy w Warszawie uniewinnił go wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2007 r.

ABW usytuowany w Emowie pod Otwockiem. Kompleks, mieszczący się w zmodernizowanych budynkach przejętych po zlikwidowanych Nadwiślańskich Jednostkach MSW, spełnia funkcje dydaktyczne, treningowe i administracyjne. Taka baza pozwala organizować wiele rodzajów szkoleń o różnym zakresie tematycznym. W ten sposób, na kolejnych etapach awansu zawodowego, funkcjonariusze zdobywają odpowiednie przygotowanie merytoryczne niezbędne do właściwego wykonywania obowiązków służbowych. Szkolenia korpusowe realizowane są na podstawie elastycznych programów modułowych, co zapewnia możliwość szybkiego wprowadzania modyfikacji tak, aby dostosować materiał do aktualnych potrzeb Agencji. Ponadto prowadzone są również szkolenia doskonalące i specjalistyczne. Tych ostatnich tylko w latach 2009-2010 przeprowadzono 152, dla łącznej liczby około 2300 osób. Tematyka kursów była bardzo różnorodna. Obejmowała m.in. takie zagadnienia, jak: *Praca z informacją, Wybrane zagadnienia z teorii i praktyki analitycznej, Bezpieczeństwo sfery publicznej, Przeciwdziałanie legalizacji środków pochodzących z przestępstwa, Biały wywiad – zbieranie informacji z otwartych baz danych, Zarządzanie miejscem zdarzenia z elementami śledztwa powybuchowego z warsztatami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej*. Uruchomienie w ostatnich latach nowoczesnej strzelnicy oraz stworzenie zaplecza, które obejmuje również fantomy pomieszczeń i środków komunikacji, zapewniło samowystarczalność w procesie treningu dla jednostek wsparcia, ochronnych i specjalnych ABW.

Ważnym elementem strategii szkoleniowej jest współpraca z Uniwersytetem Warszawskim. W jej ramach, w październiku 2008 r., otworzono nowy kierunek studiów podyplomowych. Realizowany od trzech lat projekt przeznaczony jest dla funkcjonariuszy, którzy chcą pogłębić wiedzę z obszarów bliskich ustawowym zadaniom Agencji. W dotychczasowych edycjach, zmodyfikowany pod kątem bieżących potrzeb ABW, program studiów koncentrował się na poszerzeniu znajomości zagadnień związanych z terroryzmem i ochroną informacji niejawnych. Zajęcia prowadzone są przez pracowników akademickich UW, doświadczonych funkcjonariuszy ABW oraz specjalistów spoza tych instytucji, dysponujących jednak wiedzą merytoryczną o polskich i obcych służbach specjalnych. Projekt pełni również funkcję integracyjną, buduje atmosferę współpracy, a tym samym zrozumienia dla działań podejmowanych przez służby specjalne, ze szczególnym uwzględnieniem ABW.

Warto odnotować także, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowany w partnerstwie z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów, roczny specjalistyczny kurs z języka angielskiego. Objął on prawie 1100 funkcjonariuszy i pracowników Agencji.

Agencja nie poprzestaje jedynie na szkoleniu funkcjonariuszy. W ramach działań prewencyjnych organizowane są także kursy szkoleniowe dla urzędników administracji centralnej, na których są zapoznawani z potencjalnymi zagrożeniami, jakie mogą zaistnieć w urzędach administracji państwowej. Tylko w 2010 r. przeprowadzono osiem tego typu szkoleń dla blisko 300 urzędników. Z kolei w ramach profilaktyki kontrwywiadowczej funkcjonariusze ABW przeszkolili 2400 urzędników i pracowników administracji centralnej, terenowej oraz samorządowej, a także spółek Skarbu Państwa. Przygotowano również kursy dla 1510 osób ubiegających się o funkcję pełnomocnika ochrony.

Trzeba też wspomnieć, że Zespół CERT.GOV.PL rozpoczął cykl szkoleń z bezpieczeństwa teleinformatycznego dla słuchaczy szkół wyższych. W ramach Programu Współpracy w Zakresie Bezpieczeństwa (*Security Cooperation Program – SCP*) kontynuuje także koordynację szkoleń organizowanych przez Microsoft Polska dla administratorów sieci.

Raporty zamiast przecieków

Standardem w demokratycznym państwie jest transparentność działań administracji i dostęp obywatela do informacji o poczynaniach organów państwa. Postulat wypełnienia tych zasad przez służby specjalne wydaje się być pozornie sprzeczny wewnątrznie. Tajność, choć niewątpliwie stanowi jeden z podstawowych elementów charakterystyki służby, nie może jednak stanowić absolutnej tarczy oddzielającej ABW od społeczeństwa. W ten sposób, zupełnie niepotrzebnie stwarza się możliwość spekulacji, które budują fałszywy obraz aktywności służby. W wielu przypadkach brak transparentności przekazu oraz zasłanianie wszystkiego tajemnicą prowadzi do efektów całkowicie sprzecznych z oczekiwaniami. Wpływa to negatywnie na wizerunek Agencji. Rodzi podejrzenia, a często także bezpodstawne insynuacje, o prowadzeniu przez służbę działań sprzecznych z interesem społecznym. Otwarcie ABW na czytelną komunikację ze społeczeństwem powinno stać się nie tylko remedium na zasygnalizowane już niekorzystne zjawiska, ale także dać większą efektywność realizowanych zadań dzięki społecznej dla nich akceptacji. Stosując w praktyce taką filozofię, od 2009 r. w Agencji publikowane są coroczne *Raporty z działalności ABW*⁸. Prezentują one aktywność Agencji w wybranych obszarach i stanowią bogate źródło wiedzy o dokonaniach instytucji. Raporty, informując o konkretnych realizacjach, dają obywatelom wiedzę o kierunkach zainteresowań służby. Z jednej strony stanowi to element prewencji, a z drugiej świadczy o przejrzystości działań Agencji, których koszty ponosi przecież społeczeństwo.

Osobną formą komunikacji są: roczne *Raporty o stanie cyberprzestrzeni RP* oraz kwartalne *Raporty z działalności Zespołu CERT.GOV.PL*. Te publikacje zawierają informacje o wynikach pracy tej specjalistycznej komórki ABW. Są również źródłem wiedzy dla ekspertów z zakresu teleinformatyki, w tym tej przydatnej dla poprawy poziomu bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych.

Kolejną formą regularnej komunikacji ze społeczeństwem są nasze strony internetowe. Zbudowana w 2009 r., nowoczesna witryna zawiera m.in.: podstawowe informacje o zadaniach ABW oraz bieżący serwis informacyjny o działaniach Agencji. Za jej pośrednictwem udostępniono także specjalistyczne forum dla pełnomocników ochrony informacji niejawnych. Uzupełnieniem głównego portalu są strony: surfujbezpiecznie.pl i cert.gov.pl., zawierające zalecenia oraz informacje dla użytkowników i specjalistów na temat zasad bezpieczeństwa sieci.

Od pewnego czasu Agencja wykorzystuje briefingi dla dziennikarzy jako jedną z form kontaktów z otoczeniem. Poświęcone są one zarówno konkretnym zagadnieniom, w tym realizowanym przez służbę sprawom, jak i przedsięwzięciom z innych obszarów działalności ABW, np. systemowi Sieci Łączności Rządowej Niejawnej „CATEL”.

„Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”

Ważnym źródłem informacji o pracy Agencji oprócz corocznych *Raportów*, i zarazem dowodem jej potencjału intelektualnego, jest ukazujący się od listopada 2009 roku półrocznik „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”. Publikowane tam teksty, autorstwa nie tylko funkcjonariuszy ABW, ale też osób zajmujących się naukowo obszarem

⁸ Dotychczas ukazały się dwa raporty.

bezpieczeństwa, adresowane są w pierwszej kolejności właśnie do ludzi pracujących w Agencji. To również interesująca lektura dla każdego, kto w jakikolwiek sposób związany jest z problematyką ochrony państwa. Z tego względu dystrybucja „Przeglądu” obejmuje również ośrodki akademickie i naukowe zajmujące się tą tematyką, ze szczególnym uwzględnieniem wyższych uczelni realizujących programy kształcenia na kierunkach i specjalizacjach: bezpieczeństwo wewnętrzne, narodowe i międzynarodowe. Dzięki temu prezentowane w periodyku treści stają się przedmiotem dyskusji na szerszym forum i przybliżają innym, także młodym ludziom, zagadnienia ważne dla bezpieczeństwa państwa, w tym działania podejmowane przez służby.

Kwestie istotne dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa poruszane są także na konferencjach organizowanych przez ABW. Ich rezultatem stanowią publikacje, których dystrybucja odbywa się na podobnych zasadach, jak ma to miejsce w przypadku „Przeglądu”. Tylko w ostatnich dwóch latach nakładem Agencji ukazały się następujące materiały pokonferencyjne: *Terroryzm. Materia ustawowa; Normy prawne i standardy branżowe w zakresie badań poligraficznych w wybranych krajach* i *Standardy bezpieczeństwa dokumentów państwowych*. Ponadto specjaliści ABW przygotowali kompendium praktycznej wiedzy z przeznaczeniem dla pełnomocników ochrony informacji niejawnych – *Ochrona Informacji Niejawnych. Poradnik praktyczny*. Funkcjonariusze Agencji mogą się także poszczycić publikacjami w uznanych, specjalistycznych periodykach krajowych i zagranicznych. Profesjonalizm tych osób został doceniony w ubiegłym roku, kiedy to Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne przyznało jednej z nich wyróżnienie za artykuł *The analytical profile of some 4-methylthioamphetamina (4-MTA) homologues*, który ukazał się w prestiżowym anglojęzycznym „Forensic Science International”.

Współpraca zagraniczna

Utrzymywanie rozbudowanej sieci międzynarodowych kontaktów jest niezbędne dla realizacji ustawowych zadań ABW. Istotną część stanowią relacje bilateralne. Dotyczą one zagadnień wzajemnej ochrony informacji niejawnych w stosunkach pomiędzy państwami oraz umów o współpracy ze służbami specjalnymi i policyjnymi, zwłaszcza w zakresie zwalczania zagrożeń terrorystycznych, ekstremistycznych, przestępczości zorganizowanej czy proliferacji BMR. Szczególnie cenne są kontakty z partnerskimi służbami specjalnymi, w ramach których odbywa się wymiana informacji i doświadczeń użytecznych z punktu widzenia zadań Agencji. Ta współpraca obejmuje również udział we wspólnych, często wielostronnych realizacjach procedur operacyjnych i procesowych. Dobrym tego przykładem i jednym z najbardziej znaczących sukcesów ABW było zatrzymanie w Polsce w 2009 r. grupy dilerów narkotykowych (trzech obywateli Kolumbii, jednego obywatela Wenezueli, dwóch obywateli Holandii i dwóch obywateli Austrii). Chcieli oni sprzedać w Europie ponad tonę kokainy pochodzącej z Ameryki Południowej. Agencja realizowała tę sprawę wspólnie z amerykańską służbą antynarkotykową DEA⁹ oraz policją kolumbijską, a na gruncie krajowym ze Strażą Graniczną. Jak do tej pory, był to największy ładunek kokainy przejęty na terytorium Polski. W wyniku przedsięwzięcia rozpoznano i rozpracowano

⁹ Drug Enforcement Administration (DEA), amerykańska agencja rządowa utworzona w 1973 r., m.in. do walki z narkotykami; odpowiedzialna za sprawy narkotykowe związane z USA, odbywające się poza granicami kraju.

sieć przerzutową narkotyków z terenu Kolumbii, Wenezueli i Meksyku do Europy, a także europejskie grupy narkobiznesowe współpracujące z kartelami południowo-amerykańskimi. Oficerowie ABW, którzy przyczynili się do tego sukcesu, otrzymali z rąk Prezesa Rady Ministrów RP, Donalda Tuska, okolicznościowe listy gratulacyjne i nagrody pieniężne.

Obecnie Agencja prowadzi współpracę z 84 zagranicznymi instytucjami odpowiedzialnymi za poszczególne obszary bezpieczeństwa w 53 krajach. Agencja nawiązała kontakty z 54 służbami państw członkowskich UE i NATO. Podstawową, regularną formę współpracy zagranicznej ABW stanowi jednak udział w wielostronnych międzynarodowych forach służb specjalnych i policyjnych m.in. w:

- Roboczej Grupie ds. Terroryzmu (WPT)¹⁰,
- Grupie ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi (CTG),
- Europolu¹¹,
- NATO.

Robocza Grupa ds. Terroryzmu zajmuje się przeciwdziałaniem terroryzmowi w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego Unii. Z uwagi na ustawowe uprawnienia, w drugiej połowie 2009 r. to ABW, spośród innych polskich służb, objęła funkcję instytucji wiodącej w pracach Grupy, co wiąże się z dodatkowymi zadaniami na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Rozszerzony zakres obowiązków wynika również z faktu objęcia przewodnictwa w WPT, który jest prostą konsekwencją rozpoczętej 1 lipca 2011 r. prezydencji Polski w Radzie UE. Od 2009 r. podjęto działania mające na celu usystematyzowanie prac Grupy. Agencja objęła funkcję koordynatora krajowego ds. WPT, który jest odpowiedzialny za nadzorowanie i kierowanie pracami w ramach Grupy w Polsce.

Od połowy 2010 r. Agencja podjęła intensywne prace związane z polską prezydencją. Opierając się na krajowych konsultacjach, opracowała projekty priorytetów oraz programy dla Grupy na czas prezydencji w Radzie UE. W sumie ABW zorganizowała trzy międzyresortowe spotkania koordynacyjne. W ich wyniku przygotowano polski program dla WPT, przedłożony następnie instytucjom unijnym, m.in.: Komisji Europejskiej, Sekretariatowi Generalnemu Rady, Europolowi, Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA), Centrum Sytuacyjnemu UE (SitCen) oraz koordynatorowi UE ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi (CTC). Po zakończeniu konsul-

¹⁰ Working Party on Terrorism (WPT) – Grupa Robocza ds. Terroryzmu, utworzona w 1993 r. jako organ przygotowawczy Unii Europejskiej. Z uwagi na wydarzenia o charakterze terrorystycznym mające miejsce w ostatniej dekadzie, Grupa zajmuje się przeciwdziałaniem terroryzmowi w znacznie szerszym zakresie, m.in.: przeciwdziałaniem radykalizacji i rekrutacji do organizacji terrorystycznych, przeciwdziałaniem ekstremizmowi prawicowemu i lewicowemu, przeciwdziałaniem zagrożeniom terrorystycznym dla bezpieczeństwa transportu lotniczego, bezpieczeństwem materiałów wybuchowych oraz materiałów CBRN (chemicznych, biologicznych, radiologicznych, nuklearnych) i przeciwdziałaniem zdarzeniom z ich użyciem oraz wprowadzaniu do obrotu i używaniu prekursorów materiałów wybuchowych, a także cyberbezpieczeństwem.

¹¹ Europejska agencja policyjna z siedzibą w Hadze. Ograniczoną działalność prowadziła od stycznia 1994 r. jako Europol Drugs Unit (EDU). Po ratyfikacji w 1998 r. przez państwa członkowskie UE Konwencji o Europolu, oficjalnie rozpoczęła funkcjonowanie 1 lipca 1999 r. Współpracuje ze wszystkimi 27 państwami członkowskimi UE. Polska stała się pełnoprawnym członkiem Europolu 1 listopada 2004 r. Europol nie dysponuje żadnymi siłami wykonawczymi, wspiera jedynie policje i służby krajów członkowskich wymianą informacji, danymi analitycznymi i szkoleniami. Dyrektora Europolu wyznacza jednogłośnie Rada UE. Jego kadencja jest pięcioletnia. Obecnie, od kwietnia 2009 r., jest nim Rob Wainwright z Wielkiej Brytanii.

tacji na szczeblu międzynarodowym, Agencja opracowała dokumenty dotyczące trzech głównych priorytetów prezydencji, które leżą w polu zainteresowania Grupy WPT¹².

Z kolei Grupa ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi zajmuje się przede wszystkim problematyką terroryzmu islamskiego. Z uwagi na prezydencję, ABW objęła przewodnictwo także i tej organizacji. Z obowiązkiem tym wiąże się konieczność zorganizowania w Polsce spotkań na poziomie szefów jednostek ds. przeciwdziałania terroryzmowi (CTGHoU) oraz jednego spotkania na poziomie szefów służb (CTGHoS). Agencja już od początku stycznia 2011 r., jako członek tzw. Trójki¹³, uczestniczyła w spotkaniach trójstronnych CTG, które poprzedzały formalne spotkania plenarne Grupy. Wszystkie te działania miały na celu m.in.: zapewnienie prezydencji przeglądu prac Grupy, promowanie kolejnych obszarów przyszłej współpracy, a w przypadku spotkań na szczeblu szefów służb, także opracowanie propozycji zmian w strategicznych dokumentach Grupy. W ramach przygotowań do przewodniczenia CTG przedstawiciele ABW odbyli wiele spotkań z partnerami zagranicznymi, którzy wcześniej sprawowali tę funkcję; również teraz utrzymują z nimi bezpośrednie kontakty w celu wymiany uwag dotyczących sprawowania przewodnictwa.

Jeśli chodzi o kontakty z Europolem, to warto wspomnieć, że w lipcu 2010 r. zostało zawarte porozumienie z Komendantem Głównym Policji zapewniające Agencji udział w pracach prowadzonych w ramach Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnych – Interpol i Europejskiego Urzędu Policji – Europol. W konsekwencji ABW uzyskała bezpośredni dostęp do Systemu Informacyjnego Europolu oraz do baz danych Interpolu. Agencja jest także koordynatorem trzech plików analitycznych Europolu (tzw. *Analytical Working File* – AWF) poświęconych: terroryzmowi o charakterze islamskim (*Hydra*), ekstremizmowi politycznemu (*Delphin*) i piractwu (*Piracy*). Ponadto przedstawiciele Agencji biorą udział w corocznych warsztatach Europolu, tzw. Tygodniu Przeciwdziałania Terroryzmowi (*CT-Week*) oraz w szkoleniach i spotkaniach organizowanych przez tę instytucję. Ponadto od 2011 r. w Ambasadzie RP w Hadze funkcjonuje oficer łącznikowy ABW przy Europolu.

Współpraca ABW z NATO dotyczy wielu kwestii. W Kwaterze Głównej Paktu w Brukseli odbywają się coroczne posiedzenia plenarne Komitetu Bezpieczeństwa NATO oraz Cywilnego Komitetu Wywiadowczego (Civilian Intelligence Committee – CIC) z udziałem kierownictwa ABW. W Stałym Przedstawicielstwie przy NATO w Brukseli, Agencja posiada obecnie oficerów łącznikowych. Uczestniczą oni na bieżąco w spotkaniach eksperckich i grupach roboczych na forum Paktu. Dodatkowo do pracy w nowo powołanej komórce analitycznej NATO, Intelligence Unit, został oddelegowany funkcjonariusz Centrum Analiz ABW. W ramach współpracy z CIC, w lipcu 2011 r., w Kwaterze Głównej NATO odbyła się konferencja kontrwywiadowcza z udziałem delegacji ABW. Agencja udziela się także w sektorze służb specjalnych we współpracy NATO–Ukraina oraz w Konferencji Służb Antynarkotykowych (IDEC)¹⁴, uczestnicząc jako członek tego gremium w XXVIII dorocznej międzynarodowej konferencji w meksykańskim Cancun, która odbyła się w dniach 5-7 kwiet-

¹² Antyterrorystyczna ochrona masowych imprez sportowych, misja ewaluacyjna w zakresie cyberbezpieczeństwa, z uwzględnieniem cyberataków, oraz podsumowanie antyterrorystycznej polityki UE w związku z dziesiątą rocznicą ataków w Nowym Jorku.

¹³ Państwa sprawujące poprzednią, obecną i przyszłą prezydencję w Radzie UE. Wówczas były to: Belgia, Węgry i Polska.

¹⁴ International Drug Enforcement Conference – IDEC została utworzona w 1983 r. początkowo jako platforma współpracy ośmiu państw amerykańskich w celu skuteczniejszego zwalczania przestępczości narko-

nia 2011 r. Zaproszono na nią przedstawiciele 95 państw. Delegacja ABW przedstawiła materiał dotyczący nowego trendu wśród substancji psychoaktywnych, tzw. dopalaczy. Poza szczegółowym opisem problemu, prezentacja zawierała także wskazania na wewnętrzne rozwiązania legislacyjne stosowane w zwalczaniu tego procederu. Zagraniczni partnerzy wysoko ocenili profesjonalizm naszych funkcjonariuszy. W związku z tym można liczyć, że nie tylko Agencja jako całość, ale także pojedyncze jednostki osiągną wymierne wyniki na forum międzynarodowym. Doskonałym przykładem tego jest przyjęcie w maju 2009 r. Biura Badań Kryminalistycznych (BBK) ABW do Europejskiej Sieci Laboratoriów Kryminalistycznych (ENFSI)¹⁵.

Tradycja

W życiu każdej instytucji, szczególnie państwowej, rola tradycji jest trudna do przecenienia. Statuuje ona sferę symboliki, kształtuje pożądane zachowania, czy wręcz nadaje sens realizowanym działaniom. Tradycja wyrosła z patriotyzmu, z przywiązania do pewnych uniwersalnych wartości, stanowi ważny, niezbywalny element także i dziś w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Pomaga kształtować etos funkcjonariusza – urzędnika państwowego i kontynuatora chlubnych dokonań oficerów służb specjalnych II RP oraz Polskiego Państwa Podziemnego. Wszelkie wydarzenia istotne dla instytucjonalnego wymiaru funkcjonowania Agencji, np. odznaczenia państwowe czy awanse na wyższy stopień odbywają się w terminach głównych świąt państwowych, tj. z okazji święta Konstytucji 3 maja i Święta Niepodległości. Szczególną datą jest także 6 kwietnia, dzień święta ABW, ustanowionego dla upamiętnienia i przybliżenia funkcjonariuszom daty uchwalenia przez Sejm w 1990 r. ustawy o UOP, która wyznacza symboliczny początek działalności cywilnej służby specjalnej w demokratycznej i suwerennej Polsce. To właśnie tego dnia w 2010 r., w Katedrze Polowej Wojska Polskiego na warszawskim Starym Mieście, w trakcie mszy świętej odbyła się niezwykle podniosła uroczystość. Dokładnie w dwudziestą rocznicę powstania służb specjalnych III RP, prezes Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, ppłk Czesław Cywiński, przekazał na moje ręce sztandar Agencji, poświęcony przez biskupa polowego WP, gen. dyw. Tadeusza Płoskiego (obaj zginęli w katastrofie smoleńskiej cztery dni później, 10 kwietnia 2010 r.). Odbierając sztandar, zapewniłem, iż jest on dowodem międzypokoleniowej więzi, sztafetą ludzi, dla których Polska jest wartością najwyższą, a biskup Płoski dodał w homilii: *To wy, funkcjonariusze i pracownicy ABW, stoicie na straży uczciwości; to wy współbudujecie z poświęceniem kraj ojczysty. W szczególnych sytuacjach ojczyzna domaga się nawet ofiary z życia, ale w normalnych warunkach domaga się od was przede wszystkim uczciwości, rzetelności, sprawiedliwości.*

Agencja objęta została opieką duszpasterską przez Ordynariat Polowy WP. Dekretem z marca 2009 r. biskup polowy WP ustanowił kapelana ABW, który sprawuje posługę duszpasterską wobec funkcjonariuszy i uczestniczy w ważnych i doniosłych wydarzeniach z jej życia.

tykowej. Od 2005 r. zmieniła charakter, przechodząc ze współpracy ściśle regionalnej na szerszy, globalny poziom działalności. Oprócz ABW Polskę w Konferencji reprezentuje także Policja.

¹⁵ Za datę powstania European Network of Forensic Sciences Institutes – ENFSI uważa się dzień 20 października 1995 r., kiedy to założyciele Sieci (po raz pierwszy przedstawiciele reprezentujący jedenaście europejskich laboratoriów spotkali się w 1993 r. w holenderskim Rijswijk) podpisali obowiązujące „Porozumienie o Współpracy”. Celem ENFSI jest zapewnienie optymalnych warunków rozwoju badań oraz efektywne popularyzowanie nauk sądowych w całej Europie.

W ramach kontynuowania tradycji wyrosłych z II RP, Agencja w ciągu dwóch ostatnich lat podpisała porozumienia o współpracy historyczno-naukowej: ze Światowym Związkiem Żołnierzy AK, ze Stowarzyszeniem Klubu Kawalerów Orderu Wojennego *Virtuti Militari* i z Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Na tej podstawie realizowane są wspólne przedsięwzięcia mające na celu krzewienie oraz utrwalanie wiedzy o działalności wywiadowczej i kontrwywiadowczej Oddziału II Sztabu Generalnego (Głównego) WP, Służby Zwycięstwu Polsce (SZP), Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) i AK. Postanowienia porozumień zakładają ponadto współpracę w kilku obszarach: popularyzacji wśród funkcjonariuszy wiedzy historycznej, budowy etosu służby, działalności naukowej. Oprócz organizacji wykładów i spotkań okolicznościowych z weteranami, pozyskiwania materiałów muzealnych czy gromadzenia literatury wspomnieniowej, współpraca jest ukierunkowana na wspieranie procesu dydaktycznego realizowanego przez COS ABW w Emowie.

W tym miejscu wato nadmienić, że patronem Centralnego Ośrodka Szkolenia ABW od 2003 r. jest dowódca Polskiego Państwa Podziemnego, Komendant Główny ZWZ i AK, gen. dyw. Stefan Rowecki „Grot”. To jego imię nosi również pierwsza branżowa odznaka w służbach specjalnych III RP ustanowiona *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 2011 roku*. Odznaka Honorowa imienia gen. Stefana Roweckiego „Grot” nadawana jest funkcjonariuszom i innym osobom szczególnie zasłużonym dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i porządku konstytucyjnego. Pierwsze odznaki wręczyłem wraz z Panią prof. Krystyna Rowecką-Trzebicką, bratanicą gen. „Grot”, w dniu 6 maja tego roku w siedzibie ABW, z okazji święta Konstytucji 3 maja.

Historia polskich służb specjalnych w latach 1918-1945 była przedmiotem wystawy zorganizowanej przez Agencję w 2010 r. Wzbogaciła ona obchody dwudziestolecia polskich służb specjalnych, dziesięciolecia COS w Emowie oraz konferencję na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pt.: *Służby specjalne demokratycznego państwa. Cywilne służby specjalne III RP*.

Dodatkowym czynnikiem wzmacniającym poczucie przynależności funkcjonariuszy ABW do służb wyrosłych z tradycji II RP ma być wprowadzane sukcesywnie, począwszy od jesieni 2010 r., umundurowanie. Ta zewnętrzna otoczka ma być, nie tylko w teorii, ale przede wszystkim w praktyce, wyrazem kontynuowania najlepszych tradycji patriotyzmu i przejawem oddania dla ideałów służby każdego funkcjonariusza ABW.